Hatırlayanlarınız olacaktır, 1989 yılından başlayarak Türkiye'de yayınlanan **Emek** adlı aylık teorik bir dergi vardı. Bu derginin hemen her sayısında yazmıştım. Bende kalan sayılarını çıkardım ve yazılarıma baktım. Hepsinde sosyalizm üzerine yazmışım. Sosyalizmde ne oluyor?, Sosyalizmde bir dönem biterken, Türkiye'de nasıl bir sosyalizm? gibi yazılar. Sosyalizmin 20. yüzyıl tarihine olan ilgim yeni değil, 1980'li yılların ikinci yarısında başlamıştı. Bu tarihle ilgili olarak o yıllardaki bilgi düzeyimle şimdiki arasında büyük fark bulunuyor ama bu yazılarda sonradan geliştireceğim anlayışa uygun belirlemeler bulunuyor. Düşünün ki, daha Berlin Duvarı yıkılmamış ama sosyalist ülkelerde açık bir alt üst oluş görülebiliyor. SSCB henüz dağılmamış… Şu belirlemeyi sürekli yapmışım: sosyalizm bugüne kadar izlediği gelişme çizgisiyle devam edemez. Ek olarak sosyalizmin gelişmesi konusunda –bana göre- uçuk anlayışları eleştirmişim. Ordusuz sosyalizm gibi garip tespitler mesela…

Ordu olmadan güçlü bir emperyalizmle birlikte nasıl yaşayacaksın? Alternatif olarak milis öneriliyor ama milis sadece hafif silahları kullanabilir. Bununla emperyalist bir devletin saldırısına karşı duramazsınız. Modern silahların kullanımı ise askerliğin bir meslek olarak var olmasını gerektirir. Sürekli gelişen askeri teknolojiyi başka türlü izleyemezsiniz.

SSCB'nin ordusu bu kadar büyük olmayabilirdi ama yeterli bir modern ordu her zaman olmak zorundadır.

Ordunun gereksizliğini görüşünü 1980'li yılların ikinci yarısındaki panellerde genellikle Bülent Uluer ile tartışmıştım. Kurtuluş, sosyalizmin sorunlarına kendince hemen cevap bulmuştu: devlet ortadan kalkmadı.

Kalksaydı kaçınılmaz olarak sosyalizm de bir süre sonra ortadan kalkacaktı. En açık örnek SSCB'nin dönemin en ileri savaş tekniğini kullanan Nazi ordusunu yenmesiydi. Gelişmiş sanayileri olmasaydı, İkinci Dünya Savaşı'nın en iyi tanklarını ve toplarını üretemeseydiler, esas olarak kahramanlıkla yenemezlerdi.

Ağır kayıp verdiler ve bunun bir nedeni de silahları kullanan personelin silahlar kadar iyi

olmamasıydı. Bunu Nazi ordusuyla Kızıl Ordu arasındaki tank savaşlarında –mesela tarihin en büyük tank savaşı Kursk'ta- görebiliriz. Kızıl Ordu'nun kaybı daha yüksektir ama Nazilerin aksine kaybın yerini doldurabilmektedir. Dünyanın en iyi otomatik tüfeği sayılan Kalaşnikov bu savaşta üretildi. Katyuşa ile ilgili örnekleri vermeyeyim…

1920'li yılların ikinci yarısında SBKP "emperyalist ülkeler bize saldıracak, savaş sanayisini geliştirmeliyiz" tespiti yaparak bu yönde büyük çaba harcamasaydı, Nazi saldırısının ardından SSCB diye bir ülke kalmazdı.

Hızlı sanayileşme zorunluydu, bunun şu veya bu yönü eleştirilebilir ama zorunlu olduğu unutulmadan…

Emek dergilerini karıştırıp yazılara bakarken acayip yazılar da gördüm. Mesela bir tanesinde "20. yüzyılın başından beri kapitalizmde teknolojik devrim olmamıştır" görüşü savunuluyordu. "Kapitalizm çöküyor, bu durumdaki bir toplumsal sistemde teknolojik devrim gerçekleşemez" gibi görüşler vardı. Bunlara karşı aksini savunan uzun bir yazı yazmışım…

Sonraki yıllarda bu tartışmanın yeni olmadığını öğrenecektim. 1960'lı yıllarda sosyalist ülkelerde gelecekteki gelişme yoluyla ilgili olarak ortaya çıkan iki görüşten birisi bilimsel teknolojik devrimin öneminden söz ederken, diğeri kapitalizmin böyle bir devrimi gerçekleştiremeyeceğini savunuyordu. (Bkz. **Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat**).

Böyle bir tartışma bugün komik olur çünkü kimse kalkıp da kapitalizmin teknolojik devrim yapamayacağını savunamaz. Üçüncü sanayi devrimi olan bilgisayarlaşmanın ardından robotlaşma geliyor…

1990'lı yıllarda genellikle internet ortamında yaptığım başka tartışmalar aklıma geliyor ve gülmekten kendimi alamıyorum. Sürekli olarak marksist olduklarını tekrarlayan iki kişi –bence iki geri zekalı- "marksist sosyalizm hiç hayata geçmedi" anlayışındaydı. Sosyalizm hiç olmadığı için sosyalizmin çözülmesinden, tarihten kaybolmasından da söz edilemezdi.

Şunu sormuştum: bilimsel sosyalizmin başlangıç tarihini 1848 (Komünist Manifesto'nun

yayınlandığı yıl) olarak alırsak, 150 yıldır hayata geçirilememiş bir teorinin doğru olduğunu nereden biliyorsunuz?

Doğrudur, 20. yüzyılda iktidardaki sosyalizm ile marksist sosyalizmin öngördüğü arasında önemli farklar vardır. Bunlar olmasaydı zaten reel sosyalizm olarak bilinen ekonomik-toplumsal yapı olmazdı. Devleti ve düzenli orduyu kaldırın, bakalım nasıl yaşayacaktı?

2005 yılında **1989 Berlin Duvarı** kitabının sonunda marksist sosyalizm teorisinin değişmesi gerektiğini belirtmiştim. (Bu kitabı www.enginerkinerkitaplar.blogspot.com da okuyabilirsiniz.) Bunu da üretici güçleri en gelişmiş sosyalist ülke olan Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin tarihini inceledikten sonra yapmıştım. 1970 yılında parti genel sekreteri Walter Ulbricht'in savunduğu da buna yakındı. Kendisi sosyalizmin ayrı bir toplumsal sistem olduğunu, ayrı gelişme yasaları bulunduğunu yani komünizmin ilk aşaması olmadığını savunmuştu. Marksizme aykırı görüşleri nedeniyle SBKP'nin de karışmasıyla genel sekreterlikten uzaklaştırılacaktı.

Ulbricht'in "bilimsel teknolojik devrime yetişmek için ekonomide önemli düzenlemeler yapmamız gerekir" görüşünü reddeden Honecker genel sekreter oldu ve 1989'da da dünyanın kaç bucak olduğunu gördü. Ve hala anlamamıştı!

Sürekli belirtirim: 1989-1991 birdenbire gelmedi. Bunun tartışmaları vardı ve farklı gelişme çizgisini savunanlar kaybettiler.

DAC İstatistik Dairesi Başkanı Fritz Behrens "Böyle devam edersek 25 yıl sonra çökeriz" demişti. Görevinden alındı ve DAC'nin varlığı da yaklaşık 25 yıl sonra bitecekti.

Sosyalizmin çözülmesi ve tarihten çekilmesi üzerine eskisi kadar olmasa bile bugün de bilgiye dayanmayan çıkarsamalar yapmak, masallar anlatmak bulunuyor.

Neymiş, marksist sosyalizm hiç uygulanamamış…

Uygulanamadı ve uygulanamazdı da çünkü bu sosyalizm anlayışında güçlü bir kapitalist sistemle birlikte yaşamadan bahsedilmez, sosyalizm dünya devrimi sonucu olarak tektir, rakibi yoktur. Bu nedenle de reel sosyalizm, marksist sosyalizm teorisinde bulunmayan sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Böyle bir teoride üretici güçlerin geliştirilmesinde kapitalizme yetişmek gibi bir sorun yoktur, emperyalist saldırıya karşı kendini savunmak da yoktur çünkü sosyalizm tektir, rakibi yoktur, öyle öngörülmüştür ama olmamıştır.

Başka bir yazıda sözünü etmiştim; Lenin daha uzun yaşasaydı marksist sosyalizm teorisinde açık değişiklikler yapardı. O teorik çapa ve cesarete sahipti. Diğerlerinde bu yoktu…

Neden **Emek** dergilerini karıştırdım. Derginin hemen her sayısında Teslim Töre ve ben yazı yazmışız. O da yeniyi görmüş ve anlamaya çalışmış…

Ölümünün birinci yıldönümünde bu özelliği üzerine yazacağım.